

Uгода sposobem optymalizacji kosztów

Ugodowe zakończenie sporu ma wiele korzyści, pozwala chociażby ochronić relacje z kontrahentem. W niniejszym artykule zwracam uwagę na kwestię kosztów prowadzenia sporu sądowego, która niestety często nie jest dostatecznie brana pod uwagę przed wdaniem się w proces lub przed podjęciem decyzji o jego kontynuowaniu. Powoduje to, że strony bywają zaskoczone kosztami prowadzenia sporu, mogącymi stanowić istotną wielkość w stosunku do kwoty dotyczącej toczzonego sporu. Czasami warto więc załatwić sprawę „po dobroci”.

Dawid Korczyński
Adwokat, Prawnicy Transportu

PRAWNICYTRANSPORTU.PL
O PRAWIE I PODATKACH W TRANSPORCIE

W przypadku sporu należy brać pod uwagę nie tylko kwotę o którą się spieramy, ale również to, ile spór będzie kosztował - zarówno nas, jak i przeciwnika. Uwzględnienie chociażby przybliżonych kosztów na etapie rozmów ugodowych i użycie wyliczeń jako argumentu w negocjacjach ugodowych, może znacząco wpłynąć na rezultat. Czasami nawet duże ustępstwo zostanie zrekompensowane oszczędnościami na kosztach podejmowanych działań. Do zasadniczych kosztów prowadzenia sporu przed sądem należy zaliczyć:

- ♦ opłaty sądowe,
- ♦ koszty zastępstwa procesowego (adwokackie lub radcowskie),
- ♦ często konieczne będzie poniesienie kosztów opinii biegłych sądowych, jeżeli sprawa będzie wymagała ich przeprowadzenia,
- ♦ w przypadku niektórych sporów dojdą koszty tłumaczeń pism i dokumentów (w tzw. sprawach z elementem międzynarodowym).

Wysokość opłat sądowych oraz tzw. minimalne stawki adwokackie i radcowskie wynikają z przepisów i co do zasady są uzależnione od wartości przedmiotu sporu. Opłaty za opinie nie są uzależnione od wartości przedmiotu sporu (roszczenia). Podobnie wygląda sprawa tłumaczeń. Faktycznym kosztem prowadzenia sporu będą również odsetki. W przypadku braku dobrowolnego wykonania orzeczenia, dłużnik poniesie koszty egzekucyjne. Ponadto trzeba wziąć pod uwagę ewentualne opłaty

związane z postępowaniem zabezpieczającym, którego konsekwencją będzie postępowanie egzekucyjne.

Opłata sądowa

5 procent wartości przedmiotu sporu (roszczenia)

Koszty zastępstwa procesowego w sprawach o zapłatę

Wartość przedmiotu sporu	Wysokość kosztów zastępstwa procesowego
do 500 zł	90 zł
powyżej 500 zł do 1500 zł	270 zł
powyżej 1500 zł do 5000 zł	900 zł
powyżej 5000 zł do 10 000 zł	1800 zł
powyżej 10 000 zł do 50 000 zł	3600 zł
powyżej 50 000 zł do 200 000 zł	5400 zł
powyżej 200 000 zł do 2 000 000 zł	10 800 zł
powyżej 2 000 000 zł do 5 000 000 zł	15 000 zł
powyżej 5 000 000 zł	25 000 zł

Odsetki

Rok	Odsetki ustawowe	Odsetki ustawowe za opóźnienie	Odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych
2018	5 procent w stosunku rocznym	7 procent w stosunku rocznym	9,5 procent w stosunku rocznym
2017			
2016			

Koszty postępowania egzekucyjnego

Rodzaje kosztów	opłaty egzekucyjne	
	wydatki gotówkowe	
	koszty zastępstwa procesowego	
Opłaty egzekucyjne (liczone są od wartości egzekwowanego świadczenia bądź świadczenia pozostałego do wyegzekwowania)	w zależności od sposobu egzekucji	15 procent
		8 procent
		5 procent

Strona przegrywająca spór ponosi koszty postępowania i musi zwrócić wygranemu koszty sądowe, w tym koszty zastępstwa procesowego. Sprawa jest prosta, jeżeli jedna ze stron proces wygrywa w całości, rozliczenie komplikuje się, gdy racje strony zostaną uwzględnione tylko w części. Sprawę kosztów jeszcze bardziej zagmatwa sytuacja, w której strony w jednym procesie wystąpią przeciwko sobie z wzajemnymi roszczeniami.

Z uwagi na obszerność zagadnienia jedynie sygnalizujemy problematykę.

Przykład 1

Sprawa o zapłatę kwoty 53 000 zł wynikającej z umowy przewozu zawartej pomiędzy przedsiębiorcami. W sprawie istnieje potrzeba przeprowadzenia opinii biegłego. Postępowanie w dwóch instancjach, czas trwania postępowania sądowego 2 lata.

I instancja	
opłata sądowa	2650 zł
koszty zastępstwa procesowego	5400 zł
koszty opinii biegłego	3000 zł
II instancja	
opłata sądowa od apelacji	2650 zł
koszty zastępstwa procesowego	2700 zł
Podsumowanie (koszty sądowe i zastępstwa procesowego)	
16 400 zł	
Odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych za 2 lata – bieżąco w czasie prowadzenia procesu	10 070 zł
Podsumowanie	
26 470 zł	

koszty procesu stanowią **31 procent** wartości roszczenia
odsetki stanowią **19 procent** wysokości roszczenia
łączny koszt sporu (koszty + odsetki) – **55 procent** wartości roszczenia

Przykład 2

Sprawa o zapłatę kwoty 160 000 zł wynikającej z umowy przewozu zawartej pomiędzy przedsiębiorcami. W sprawie istnieje potrzeba przeprowadzenia opinii biegłego. Postępowanie w dwóch instancjach, czas trwania postępowania sądowego 2 lata.

I instancja	
opłata sądowa	8000 zł
koszty zastępstwa procesowego	5400 zł
koszty opinii biegłego	3000 zł
II instancja	
opłata sądowa od apelacji	8000 zł
koszty zastępstwa procesowego	4050 zł
Podsumowanie (koszty sądowe i zastępstwa procesowego)	
28 450 zł	
Odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych za 2 lata – bieżąco w czasie prowadzenia procesu	30 400 zł
Podsumowanie	
58 850 zł	

koszty procesu stanowią **17,8 procent** wartości roszczenia
odsetki stanowią **19 procent** wysokości roszczenia
łączny koszt sporu (koszty + odsetki) – **36,8 procent** wartości roszczenia

W przedstawionych powyżej przykładach nie uwzględniono kosztów egzekucji. Odnosząc się do przykładu 1, w sytuacji gdyby dłużnik nie spełnił dobrowolnie świadczenia i konieczne było przeprowadzenie egzekucji komorniczej z rachunku bankowego, dłużnik zostanie obciążony opłatą egzekucyjną w wysokości 4240 zł (53 000 zł x 8 procent) oraz poniesie koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu egzekucyjnym w wysokości 1350 zł. Wówczas łączne koszty sądowe i egzekucyjne, w tym koszty zastępstwa, wyniosą 21 990 zł i będą stanowiły 41,5 procent wartości roszczenia. Natomiast łączne koszty sporu wyniosą 32 060 zł i będą stanowiły 60,5 procent wartości roszczenia.

Już wyżej przedstawione dwa przykłady obrazują istotną wielkość kosztów prowadzenia sporu - w porównaniu ze sporną kwotą. Do obliczeń przyjęto niskie opłaty za opinię biegłego sądowego, i to jedną opinię, a zdarzają się sprawy, w których przeprowadzane są nawet trzy opinie. Założono również optymistycznie, że sprawa w dwóch instancjach nie potrwa dłużej niż 2 lata. Przedstawione powyżej koszty mogą znacząco ulec zwiększeniu w przypadku wytoczenia powództwa wzajemnego i tzw. postępowań incydentalnych w trakcie procesu lub uchylecia orzeczenia. Oczywiście koszty mogą być niższe, gdy zostanie zakończony w pierwszej instancji, w sprawie może również nie być potrzebny biegły, a cała sprawa trwać krócej.

Sąd być musi

Oczywiście są sprawy, w których droga sądowa stanowi konieczność. Będzie tak w sytuacji, gdy przedsiębiorca trafi na nieuczciwego kontrahenta nie płacącego i nie zamierzającego płacić, który nie ma do tego żadnych podstaw. Wówczas droga sądowa i uzyskanie nakazu zapłaty wręcz warunkuje prowadzenie egzekucji przeciwko dłużnikowi.

Przedawnienie

W przypadku usług transportowych mamy krótkie terminy przedawnienia roszczeń. Zatem zupełna bierność w ich dochodzeniu (bez względu na to czy są one sporne, czy nie sporne) może pozbawić przedsiębiorcę możliwości odzyskania pieniędzy.

Czynności powodujące przerwanie biegu terminu przedawnienia.

Bieg przedawnienia przerywa się:

- 1) przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia;
- 2) przez uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje;
- 3) przez wszczęcie mediacji.

Art. 117 – 125 Kodeksu cywilnego

Zawezwanie do próby ugodowej

W przypadku zbliżania się terminu przedawnienia roszczeń konieczne może być podjęcie czynności, która przerwie bieg przedawnienia. Gdy roszczenie nie jest sporne, a kontrahent nie płaci, dobrym rozwiązaniem będzie wniesienie pozwu o zapłatę (na ogół w trybie nakazowym).

Natomiast, gdy zbliża się termin przedawnienia a roszczenie jest sporne (nie dysponujemy uznaniem roszczenia) i nie ma pewności co do wygrania sprawy, warto rozważyć zawezwanie do próby ugodowej.

Zawezwanie kieruje się do sądu rejonowego ogólnie właściwego dla przeciwnika, jest ono odformalizowane w stosunku do zwykłej sprawy o zapłatę. Co istotne, stanowi czynność przed sądem przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia roszczenia, a zatem przerywa bieg terminu przedawnienia. Zawezwanie do próby ugodowej wiąże się z o wiele niższymi kosztami sądowymi. W przypadku spraw do 10 000 zł opłata sądowa wynosi 40 zł, w przypadku spraw powyżej 10 000 zł opłata sądowa jest również stała i wynosi 300 zł. W przypadku zawezwania do próby ugodowej sąd wyznacza posiedzenie, na którym może dojść do zawarcia ugody. Ugoda zawarta w wyniku postępowania pojednawczego ma taką samą moc jak wyrok sądowy. Zatem w przypadku, gdy osoba zobowiązana pomimo zawarcia ugody nadal nie płaci, ugoda po nadaniu jej klauzuli wykonalności może zostać skierowana do komornika w celu przeprowadzenia egzekucji.

O tym jak dużą wagę do polubownych metod rozwiązywania sporów przykładają ustawodawcy świadczy m.in. wprowadzenie, obowiązującego od 1 stycznia 2016 roku, przepisu, zgodnie z którym pozew powinien zawierać informację czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązywania sporu, a w przypadku, gdy takich prób nie podjęto, wyjaśnienie przyczyn ich niepodjęcia. (Art. 187 § 1 pkt 3 k.p.c.)

Zgodnie z art. 103 § 1 k.p.c. „sąd może włożyć na stronę lub interwenienta obowiązek zwrotu kosztów, wywołanych ich niesumieniem lub oczywiście niewłaściwym postępowaniem”. Zgodnie z art. 103 § 2 k.p.c. „przepis § 1 dotyczy zwłaszcza kosztów powstałych wskutek uchylenia się od wyjaśnień lub złożenia wyjaśnień niezgodnych z prawdą, zatajenia lub opóźnionego powołania dowodów, a także oczywiście nieuzasadnionej odmowy poddania się mediacji.”.

Ugoda w toku procesu

Skierowanie sprawy na drogę postępowania sądowego nie oznacza, że strony nie mogą optymalizować jego kosztów. W praktyce dopiero skierowanie sprawy na drogę sądową stanowi dla stron odpowiednią motywację do rozwiązania problemu. I w tym przypadku przepisy przewidują „premię” w przypadku ugodowego zakończenia sprawy.

Jeśli dojdzie do ugody po rozpoczęciu rozprawy, sąd zwróci połowę uiszczoną opłaty sądowej, natomiast przy ugodzie zawartej po wniesieniu sprawy do sądu, ale przed rozpoczęciem rozprawy przed sądem pierwszej instancji można liczyć na zwrot całej opłaty sądowej¹. W przypadku ugody co do zasady koszty wzajemnie się znoszą, zatem każda ze stron pokrywa je we własnym zakresie.

Mediacja

W ugodowym rozwiązaniu sporu może pomóc mediacja, która jest całkowicie dowolna i może zostać przeprowadzona w toku procesu (sąd kieruje strony do mediacji) lub

Bywają sytuacje, które nie da się załatwić polubownie.

poza nim. Jest ona relatywnie tańsza od sporu sądowego i szybsza, umożliwiła stronom przedstawienie swoich racji w sposób odformalizowany. Celem mediacji nie jest ustalenie kto ma rację, ale wypracowanie rozwiązania satysfakcjonującego wszystkie strony sporu. Ugoda zawarta przed mediatorem, w przypadku jej nie wykonania, po spełnieniu dodatkowych wymagań, może zostać skierowana do komornika w celu przeprowadzenia egzekucji.

Ugoda w formie aktu notarialnego

Sposobem ugodowego zakończenia sporu, a jednocześnie zapewnienia sobie przez wierzyciela egzekwowalności ustaleń stron, jest również sporządzenie w formie aktu notarialnego ugody z jednoczesnym uznaniem długu i oświadczeniem o poddaniu się egzekucji. Zaletą takiego rozwiązania jest to, że w przypadku niewykonania ugody wierzyciel może od razu zwrócić się do sądu o nadanie aktowi notarialnemu klauzuli wykonalności i skierować sprawę do komornika. Forma aktu notarialnego w tym przypadku wymaga na stronach wzajemną lojalność w respektowaniu warunków ugody, znacząco skracając czas wdrożenia postępowania egzekucyjnego w przypadku ich naruszenia.

Mediacja może zostać przeprowadzona w toku procesu lub poza nim.

Podsumowanie

Są sytuacje, kiedy skierowanie sprawy na drogę sądową stanowi konieczność – po prostu nie ma innego wyjścia. Bywają jednak takie spory, w których racje nie są oczywiste, a ważniejsze od ustalenia kto je ma, jest wypracowanie rozwiązania satysfakcjonującego wszystkie strony sporu. Wtedy warto rozważyć uniknięcie procesu lub ugody w czasie jego trwania. Wpływ na decyzję o ugodowym zakończeniu sporu i argument w czasie negocjacji to koszty prowadzenia sporu. Czasami nawet duże ustępstwo może zostać zrekomensowane oszczędnościami na kosztach sporu.

¹Art. 79 ust. 1 pkt 1 ppkt h ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych